

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016171298

Дата перевірки:
01.04.2024 17:07:10 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
01.04.2024 17:09:02 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: Юхта_курсова_юничек

Кількість сторінок: 40 Кількість слів: 8954 Кількість символів: 68664 Розмір файлу: 179.50 KB ID файлу: 1015926354

26.7% Схожість

Найбільша схожість: 22.7% з Інтернет-джерелом (<https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/624ea8e4-51a..>)

26.7% Джерела з Інтернету

268

Сторінка 42

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права

Кафедра правознавства та фінансів

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Курсова робота

Виконав:

здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності
072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
Полтавського інституту
економіки і права
Юхта Е. В.

Науковий керівник:

доцент кафедри
правознавства та фінансів,
кандидат економічних наук,
доцент
Шевченко Б.О.

Полтава – 2024

ВСТУП

РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФЕНОМЕНУ ІНФЛЯЦІЇ

1.1 Суть та види інфляції

1.2 Причини та джерела виникнення інфляції

1.3 Алгоритми розвитку інфляції

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1 Аналіз впливу війни на інфляцію в світі

2.2 Засоби і інструменти боротьби з інфляцією

2.3 Інфляційні процеси в Україні

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність роботи. Російське вторгнення в Україну, яке почалося 24 лютого 2022 року, і пов'язана з ним енергетична криза мали значний вплив на європейську економіку та інфляцію. В результаті цієї війни ціни на енергоносії та продукти харчування значно зросли, оскільки Росія була основним постачальником енергії. Саме очікування майбутнього дефіциту, особливо природного газу, призвело до різкого підвищення цін на енергоносії. Ціни на продовольство також зросли через те, що Росія та Україна є основними виробниками сільськогосподарської продукції, і побічно тому, що енергія є важливим ресурсом для виробництва та транспортування продовольства. Інфляція в енергоносіях і продуктах харчування підвищує інші ціни, принаймні через структуру витрат-випуску (енергія та продукти є вхідними у виробництво багатьох товарів і послуг), автоматичну індексацію багатьох товарів і послуг, а також автоматичну індексацію товарів і послуги. зарплата.

Хоча вплив російського вторгнення в Україну на інфляцію очевидний, важко точно знати, яка частка інфляції, яка зараз відчувається, спричинена цим вторгненням, а також іншими факторами (відновлення економіки після COVID-19, вузькі місця пропозиції, надмірний попит тощо) складніше оцінити. Причина в тому, що російське вторгнення відбулося в той час, коли економіка тільки почала оговтуватися від економічного шоку, пов'язаного з COVID-19. Іншими словами, у 2024 році інфляція буде зростати. Отже, хоча війна підживлювала інфляцію, вона, можливо, була не єдиною причиною. Ціни на енергоносії та сільськогосподарську продукцію вже зросли у 2021 році, що все ще посилюватиме інфляцію у 2022 році та далі. Однак незрозуміло, чи були деякі з цих підвищень цін спричинені стратегічними діями деяких гравців напередодні вторгнення Росії в Україну.

Метою роботи є дослідження проблеми оцінки та подолання інфляції в Україні.

Об'єктом роботи інфляційні процеси в Україні.

Предметом роботи є методи, механізми та інструменти подолання інфляції в Україні.

Для досягнення мети роботи були сформульовані **такі завдання**:

- розглянути суть та види інфляції;
- з'ясувати причини інфляції;
- оцінити світові інфляційні процеси;
- проаналізувати вплив війни на інфляцію в світі;
- розглянути інфляційні процеси в Україні;
- визначити ефективність існуючої політики та шляхи подолання

інфляції в Україні.

У роботі було застосовано такі **методи дослідження**: описи, систематизації, класифікації, аналітичний метод, метод порівняльного аналізу, статистичний, графічний, метод збирання фактів.

Інформаційну базу дослідження склали: наукова література з економічної теорії, наукові статті на тему даної роботи, нормативно-правові акти, статистичні дані та ресурси інтернету.

РОЗДІЛІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФЕНОМЕНУ ІНФЛЯЦІЇ

1.1 Суть та види інфляції

Термін "інфляція" походить від латинського кореня "inflation" - набухання, здуття. Інфляція – це процес знецінювання грошей, внаслідок переповнення каналів товарного обігу грошової маси. Вчений-економіст Кістен'єв надав перше в радянській літературі визначення інфляції у 1922 році: "Інфляція – багатофакторне явище, яке проявляється в зростанні загального рівня цін і в знеціненні грошових знаків по відношенню до реальних активів. Не всяка зміна ціни на окремі товари є інфляцією. Це може бути викликано покращенням якості продуктів, умовами зовнішньої торгівлі та іншими факторами". Іншими словами, інфляція - це явище, коли за певний час можна купити менше товарів та послуг за ту саму одиницю національної валюти, що свідчить про зниження купівельної спроможності грошей і їх знецінення. Під час інфляції ціни на товари та послуги можуть збільшуватися, знижуватися або залишатися без змін.

Інфляція відображає процес надлишкового випуску паперових грошей, які не забезпечені належною кількістю товарів. Вона виявляється у тривалому нестабільному становищі ринків у бік попиту. Але не завжди таку ситуацію варто приймати за інфляцію. Слід пам'ятати, що зміна цін на товари може бути викликана низкою економічних обставин (сезонних коливань, запровадження нових податків, покращення якості продукції, зменшення видобутку ресурсів тощо) [2].

Але якщо нестабільне становище затягується і стає проблемою кількох ринків, можна судити про процес інфляції. Протилежний інфляції процес називається дефляцією [2]. Цей процес проявляється у загальному падінні цін шляхом вилучення надлишкової грошової маси з обігу збільшення купівельної спроможності грошей. Проводиться державою з метою зниження темпів інфляції такими методами як збільшення податків, підвищення облікової ставки відсотків

за позиками, підвищення продажу цінних паперів. Однією із форм дефляції є дезінфляція. Вона має на увазі зменшення інфляції без підвищення рівня безробіття. Дезінфляція зазвичай передбачає такі методи як ведення контролю за цінами на дефіцитні товари та встановлення обмежень на покупки на виплат [1]. Останнім часом вчені стали виділяти особливий вид інфляції – стагфляцію. Це процес, який проявляється у загальному підвищенні рівня цін при скороченні обсягів виробництва, що призводить до збільшення рівня безробіття. Стагфляція є найгіршим проявом інфляції, т.к. у ній поєднуються 2 процеси: зниження темпів виробництва та зростання цін.

Розглянемо деякі види інфляції докладніше.

Відкрита інфляція найчастіше існує у ринковій економіці. Являє собою зростання цін на товари та послуги. Надлишкова грошова маса не забезпечується відповідною кількістю товарів та послуг.

Прихована інфляція виникає у неринковій економіці. Економіка такого типу контролюється державою, існує директивне ціноутворення, таким чином, інфляція існує у вигляді погіршення якості або дефіциту товарів і послуг [3].

Інфляція попиту проявляється при неконтрольованому зростанні грошової маси до рук населення. Додаткова емісія грошей призводить до перевищення попиту над пропозицією, що породжує зростання цін. Інфляція попиту враховує залежність грошової маси від попиту та коливання курсу валют. При ослабленні курсу тієї чи іншої валюти інфляція попиту зростає [2].

Інфляція пропозиції відбувається через підвищення витрат, витрат виробництва, що призводить до підвищення цін на продукцію, що випускається. Через підвищення ціни ресурси підвищуються ціни певні види продукції. Для придбання товарів, що подорожчали, інші виробники змушені підняти ціну на свій товар. Інфляція витрат може призвести до одночасного зростання інфляції та безробіття на тлі спаду виробництва [4].

Повзуча інфляція є такий стан економіки, при якому підвищення цін не перевищує 10% на рік. При такому вигляді інфляції ціни зазвичай зростають

швидше за заробітну плату, але при цьому вона стимулює виробництво і не супроводжується кризовими явищами. Багато економісти вважають таку інфляцію нормальним явищем економіки, т.к. вона не впливає на процес виробництва.

За галопуючої інфляції середньорічне зростання цін не перевищує 200%. Проявляється у відчутному дисбалансі економіки країни, порушенні звернення грошової маси. Представляє небезпеку для економіки, особливо в країнах, що розвиваються. Такий інфляцією важко управляти, існує ймовірність економічних криз [5]з.

Гіперінфляція виявляється у темпах зростання цін, які перевищують 200% (за Ф.Кеганом, темп зростання цін більше 50% на місяць). Інфляція такого типу настає у періоди серйозних потрясінь, криз, катаклізмів, воєн. Державою виробляється надмірна емісія грошей покриття дефіциту бюджету. Цілком неконтрольоване зростання цін може призвести до краху економічного ладу країни.

Регіональна інфляція проявляється у збільшенні різних видів цін.

Світова інфляція – інфляція відбувається у країнах, включених у різні економічні об'єднання.

Експортована інфляція проявляється у зниженні цін на експортовані товари. Ця ситуація призводить до дефіциту доходу.

Інфляція, що імпортується. Імпорт товарів з нестабільною ціною «імпортує» інфляцію до країни [6].

У разі збалансованої інфляції зростають помірно та стабільно, як і всі інші економічні показники. Суб'єкти господарювання поступово пристосовуються до зростання цін [6].

При незбалансованій інфляції зростання цін хаотично скаче і економіка не встигає пристосуватися до такого підвищення цін.

У цілому нині інфляція виникає за наявності інфляційного потенціалу, існуючого як надмірного попиту чи недостатнього пропозиції, і може виявлятися у вигляді відкритого зростання цін, якщо платоспроможний попит дозволяє

потенціалу реалізуватися в ціновій динаміці, згорання випуску продукції і на виникнення товарного дефіциту, Якщо потенціал інфляції не реалізувався в зростанні цін, або, як варіант - зростання неплатежів, що компенсують дефіцит доходів товаровиробників при наявності обмежень. Виникнення тієї чи іншої форми прояву інфляції залежить від застосовуваних методів державного регулювання економіки [6].

1.2 Причини та джерела виникнення інфляції

Інфляцію викликає збільшення витрат, що тягне у себе випереджає зростання ціни деякі товари чи послуги природних монополій, наприклад комунальні послуги. Тоді говорять про «інфляцію витрат». Обидва процеси взаємопов'язані. Збільшення витрат, а отже цін, вимагає компенсації доходів населення, що тануть (зарплат, пенсій, допомог і т.п.). Нове ж вливання грошей в економіку у свою чергу збільшує попит, який чинить тиск на ціни. І все повторюється на новому витку порочної інфляційної спіралі.

Інфляція здатна набувати різних форм. У регульованій економіці, передусім планової, командної (така існувала у СРСР), і навіть за умов воєнного часу, коли ціни фіксовані, може носити прихований характер – це так звана придушена інфляція. Її супутниками стають дефіцит багатьох товарів, сплеск тіньової торгівлі, різке підвищення ціни ринках тощо. Однак скасування такого регулювання (після війни або в країнах, що перейшли від адміністративно регульованої до ринкової економіки) нерідко породжує «галопуючу інфляцію» з шаленим зростанням цін. Вона виникає через так званий величезний «грошовий навіс», інакше кажучи – розбіжності між готівковою грошовою масою та недостатньою кількістю товарів.

Інфляція іноді виражається й у порівняно повільному, майже непомітному зростанні цін – її називають повзучою. Однак наслідки такої інфляції в довгостроковому вимірі дуже шкідливо впливають на стан грошової системи та добробут населення.

У періоди, коли попит починає перевищувати пропозицію, інфляція зазвичай посилюється. Однак відомі періоди (наприклад, 70-ті роки ХХ століття у розвинених країнах), коли інфляція та спад у темпах економічного зростання об'єдналися у нове явище, назване «стагфляція» (стагнація плюс інфляція).

Чималу роль розгортанні інфляційного процесу грають звані моменти очікування. Очікуване зростання цін штовхає населення скуповувати товари. Тим самим було створюється штучний дефіцит деяких із них, отже, підвищуються ціни, що змушує заздалегідь вимагати збільшення зарплати (за наявності системи колективних договорів). Такі інфляційні очікування збити особливо важко.

Представники основних напрямів сучасної економічної теорії розходяться в оцінці ролі тієї чи іншої причини, що породжує інфляцію. Звідси й розбіжності у запропонованих рецептах антиінфляційної політики.

Серед теоретиків, насамперед західних, найпоширенішим є пояснення інфляції надмірним збільшенням грошової маси. Прихильники такої точки зору – монетаристи – виходять із кількісної теорії грошей. Ось її суть: **всьяке збільшення грошової пропозиції, що перевищує темпи зростання валового національного продукту, неминуче народжує зростання цін.** У чому причина такої інфляції? В експансіоністській грошовій політиці центрального банку та зростанні державних витрат. Звідси й методи антиінфляційного «лікування», пропонованого монетаристами: скорочення бюджетних видатків та жорстке грошово-кредитне обмеження. Головне завдання центрального банку, на їхню думку, – підтримувати стійкі ціни та стабільність грошової системи, яка допускає зростання грошової пропозиції лише відповідно до зростання ВВП.

У цьому, на думку монетаристів, і є **головне «правило», яким має керуватися уряд, незважаючи на характер економічної кон'юнктури та рівень безробіття**, які вимагають збільшення державних витрат для пожвавлення економіки та стимулювання зростання виробництва.

Інфляція іноді виражається й у порівняно повільному, майже непомітному зростанні цін – її називають повзучою. Проте наслідки такої інфляції у

довгостроковому вимірі дуже вредно впливають на стан грошової системи та благополуччя населення.

У періоди, коли піт починає перевищувати пропозицію, інфляція зазвичай посилюється. Однак відомі періоди (наприклад, 70-ті роки ХХ століття у розвинених країнах), коли інфляція та спад у темпах економічного зростання об'єдналися у нове явище, назване «стагфляція» (стагнація плюс інфляція).

Чималу роль у розгортанні інфляційного процесу грають звані моменти очікування. Очікуване зростання цін штовхає населення скуповувати товари. Тим самим було створювати штучний дефіцит деяких з них, а отже, підвищуються ціни, що змушує заздалегідь вимагати збільшення зарплати (за наявності системи колективних договорів). Такі інфляційні очікування збити особливо важко.

Представники основних напрямів сучасної економічної теорії розходяться в оцінці ролі тієї чи іншої причини, що породжує інфляцію. Звідси й розбіжності у запропонованих рецептах антиінфляційної політики.

Серед теоретиків, насамперед західних, найпоширенішим є пояснення інфляції надмірним збільшенням грошової маси. Прихильники такої точки зору – монетаристи – виходять із кількісної теорії грошей. Ось її суть: **всяке збільшення грошової пропозиції, що перевищує темпи зростання валового національного продукту, неминуче народжує зростання цін.** У чому причина такої інфляції? В експансіоністській грошовій політиці центрального банку та зростанні державних витрат. Звідси й методи антиінфляційного «лікування», запропонованого монетаристами: скорочення бюджетних видатків та жорстке грошово-кредитне обмеження. Головне завдання центрального банку, на їхню думку, – підтримувати стійкі ціни та стабільність грошової системи, яка допускає зростання грошового пропозиції лише відповідно до зростання ВВП.

У цьому, на думку монетаристів, є **головне «правило», яким має керуватися уряд, незважаючи на характер економічної кон'юнктури та рівень безробіття**, які вимагають збільшення державних витрат для поживлення економіки та стимулювання зростання виробництва.

Вважати, що з інфляцією можна покінчити раз і назавжди, варто поставити при владі якийсь «розумний» уряд – наївна утопія. Її можна звести до мінімуму, наприклад, до 2–3%, що вдалося зробити урядам більшості розвинутих країн. Але для цього потрібна наполеглива робота щодо обмеження всіх тих об'єктивних та суб'єктивних моментів, які тиснуть на ціни, підштовхуючи їх до підвищення.

Важливе та інше. Навіть в умовах зниження темпів зростання цін зберігається необхідність періодичної індексації доходів, тобто підвищення їхньої номінальної величини відповідно до зростання цін, особливо в тих сферах економіки, де доходи фіксовані та не підвищуються із зростанням виробництва. Йдеться насамперед про бюджетників.

У науці прийнято приймати дві групи: монетарні і немонетарні. Монетарні безпосередньо пов'язані з процесами ЦБ РФ. Немонетарні – інші чинники економічних та соціальних характерів. Внутрішні причини поділяються на монетарні та немонетарні процеси. Прихильниками першої передбачається: джерела інфляції – кошти – ключова причина формування інфляційних змін. Належать до цього такі: Збільшуються маси грошей у обігу; Зростаючі швидкості оборотності готівки. У разі подальший розвиток інфляційної складової безпосередньо з тим, що швидкість оборотності грошових одиниць зростає набагато швидше, ніж виробниче зростання. Але збільшення швидкості обороту може бути наслідком удосконалення банківської справи та системи. Послідовники немонетарної теорії пояснюють причини інфляції коротко і зрозуміло: вони викликаються як оборотом грошей, і дією сфери виробничої. Сама вона виникає внаслідок зростання виробничих витрат, очікувань наслідків змін у структурах попиту. Далі зростання зарплати, прибуток податку тощо. викликає виникнення шоку речень.

Причинами в цьому випадку є: Порушується баланс між масою товару та грошей; Виникає дефіцит бюджету; Відбувається мілітаризація економіки; Товари народного споживання стають дефіцитом, що автоматично підвищує ціни; Монополія виробників чи профспілок порушує дію механізму ринку; Дії держави

у сфері оподаткування є малоефективними. Оскільки підвищені ставки податків призводить до уповільнення зростання виробництва та подальших продажів виробленого товару. У інвесторів пропадає стимул вкладати свої гроші у виробництво. Народ чекає цін, що підвищуються, активно закупаючи товари про запас. Це природно викликає інфляцію попиту і за ним зростають ціни. Прискорення течії інфляційної складової пов'язане з основними економічними ресурсами. В основному млявий процес знецінення грошових одиниць, зростання безробіття або дефіцит товарної складової формується на тлі зростання вартості наступних категорій: Нафти та нафтопродуктів; Дорогоцінних металів та значних акцій; Ключових біржових показників та індексів.

1.3 Алгоритми розвитку інфляції

Коли інфляція висока, Центробанк намагається стримати зростання цін через підйом ключової ставки. Це робить заощадження для населення привабливішим, водночас збільшується вартість кредитів, що веде до зниження споживання.

«Часто в таких обставинах ставка перевищує рівень інфляції – лише так можна вплинути на зростання цін. І тут ставки закладами наближаються до рівня інфляції, що дозволяє компенсувати істотну частину негативного впливу інфляції на заощадження. Варто відзначити і облігаційний ринок – на піку підйому ставки можна сформувати диверсифікований облігаційний портфель, який дозволить отримувати прибутковість вище за інфляцію, а ризик буде не сильно вищим, ніж у вкладів» [8, 9].

Раніше повідомлялося, що інфляція в Україні у 2023 році впала до 5,1% після стрибка у 2022 році до 26,6% з 10,0% у 2021 році. Наприкінці жовтня 2023 року Нацбанк України знову покращив прогноз інфляції на 2023 рік із 10,6% до 5,8%, проте погіршив його на 2024 рік – із 8,5% до 9,5%.

Паперові гроші легко виготовляти. Легше ніж відливати монети із чистого золота. Країна починає друкувати все більше грошей, більше ніж змогла б відлити золотих монет. Навіщо тоді держава постійно друкує нові гроші? Щоб фінансувати

державні витрати під час кризи, щоб підтримувати ресурси на кредитування.

Також причиною інфляції можуть бути:

- зниження обсягів національного виробництва;
- зростання державних податків та мит;
- монополія конкретних фірм формування ціни товари.

Внаслідок цього і зростають ціни в супермаркетах. Але не слід розглядати інфляцію виключно як результат поганої роботи уряду. Це економічне явище. В основі інфляції завжди лежать ринкові фактори:

- підвищення попиту товар, у результаті його ціна зростає;
- зростання цін на сировину та енергоносії змушують виробника підвищувати ціни;
- підвищення цін на імпортні товари може спричинити підвищення цін на аналогічну продукцію вітчизняного виробника.

Інфляція не тільки змушує вас витратити більше грошей на покупку товарів та послуг, а й позбавляє вас частини заощаджень. Розглянемо приклад 5% інфляції. Якщо рік тому ви купували 2 кг м'яса за 100 грн., то цього року ви сплатите 105 грн. Але ті 100 грн., які ви минулого року не витратили, а відклали, цього року перетворяться на 95 грн.

У разі середньорічної інфляції до 10% вигідні такі варіанти вкладень:

банківські депозити, коли річна ставка депозиту вища за індекс інфляції. Банкнотні депозити вигідні у короткостроковій перспективі (до 5 років) і лише у стабільній валюті;

купівля нерухомості. Це хороша довгострокова інвестиція, навіть з урахуванням витрат, пов'язаних із купівлею, продажем та обслуговуванням об'єкта нерухомості;

покупка цінних паперів. Це один із найкращих способів примножити заощадження у довгостроковій перспективі за умови правильної оцінки ситуації на ринку цінних паперів.

В умовах кризи та галопуючої інфляції зберігати гроші складніше. Банківські депозити не вигідні, тому що інфляція зростає швидше за депозитні ставки. У такому разі оптимальним рішенням буде:

- придбання стабільної іноземної валюти;
- придбання дорогоцінних металів;
- покупка цінних паперів.

Інфляцію не слід розглядати як абсолютне зло. Помірна інфляція стимулює економічне зростання, сприяє пожвавленню ринку, підвищення цін та норм прибутку. В умовах галопуючої інфляції (до 50%), яку зараз переживає Україна, можна виграти за рахунок експорту, бо девальвація гривні значно здешевила вітчизняні товари. Але, безперечно, чи зможе країна хоч якось виграти в такій ситуації, залежить від професіоналізму тих, хто керує боротьбою з економічною кризою.

При інфляції ціна однакових товарів з часом збільшується – на ту саму суму можна буде купити менше товарів і послуг, ніж раніше. У цьому інфляція надає як пряме, а й опосередковане впливом геть ціни.

Прямий вплив має на увазі, що при зростанні цін витрати на виготовлення товарів та надання послуг теж зростають. Отже, зростає собівартість продукту, яку компанії покриватимуть, підвищуючи вартість продукції.

Непрямий вплив розглядається з боку попиту та пропозиції. При зростанні цін знижується попит на товар, а отже, обсяги виробництва також будуть падати. У свою чергу, за зниження рівня виробництва компанії будуть змушені компенсувати свої втрати. Зробити це вони можуть лише за рахунок підвищення вартості кінцевого продукту чи погіршення його якості.

У результаті висока інфляція стимулює зростання цін, зниження виробничих обсягів, котрий іноді погіршення якості продукції.

За невеликої інфляції заробітна плата зазвичай збільшується на її рівень при щорічному перерахунку. Людина заробляє більше, але її купівельна спроможність не збільшується та рівень життя не покращується.

Водночас за високого рівня інфляції та знецінення грошей реальний дохід помітно зменшуватиметься, а вартість життя – збільшуватиметься.

Вплив інфляції на доходи зручно розглядати на прикладі вартості мінімального набору продуктів харчування та заробітної плати. Так, за даними Росстату, у січні 2022 року вартість продуктового набору в Росії становила в середньому 5427,18 рубля. За умовної заробітної плати в 30 000 рублів таких наборів можна було купити 5,5.

Торішнього серпня 2023 року ціна аналогічного продуктового набору становила 5816 рублів (за даними Росстата). Тобто, за ті ж 30 000 рублів зараз можна придбати 5,1 набору. Виходить, що на ту саму суму людина зможе купити товарів на 7,3% менше, ніж минулого року.

З іншого боку, під впливом інфляції спотворюється структура споживчого попиту. Коли ціни на товари зростають, люди прагнуть купувати лише реальні цінності незалежно від потреби у них. У такий спосіб вони намагаються зберегти свої гроші.

Один із прямих наслідків інфляції – зменшення вартості грошей. Вони втрачають свою цінність: їх ставати більше, але дозволити собі дорожчі покупки так і не виходить. Крім того:

Збільшуються витрати на базові потреби. Якщо доходи не зростають, на забезпечення базових потреб йде все більша частина заробітку;

Обмежуються можливості робити накопичення чи довільно витратити гроші – витрати зростають, вільних грошей залишається дедалі менше. Відкласти із заробітку стає неможливим, а тим паче витратити гроші на щось малозначне – відпочинок, похід у ресторан чи покупку невеликого подарунка;

Знецінюються накопичення, а вклади та інвестиції в низькоризикові інструменти не приносять прибутку, що відчувається.

Щоб компенсувати це, споживачі купують менше, перемикаються на дешевші замітники, старанно шукають вигідніші пропозиції та відкладають на потім великі покупки. Якою має бути інфляція для нормального життя

Стабільна та невисока інфляція не принесе дискомфорту. Навпаки, вона допоможе зберегти купівельну спроможність грошей, навчить правильно планувати бюджет та забезпечить успішний розвиток держави.

Нац. Банк ставить за мету досягти рівня інфляції в 4%. Це низький показник, який економісти вважають за ідеальний. За такого рівня інфляції кредити в банках стануть доступними всім: великому бізнесу, підприємцям-початківцям і звичайним громадянам. Це дозволить розвиватися промисловості, економіці та покращувати рівень життя населення.

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1 Аналіз впливу війни на інфляцію в світі

Російське вторгнення в Україну стало екзистенційним економічним шоком для Європейського Союзу. Війна вплинула на ціни на енергоносії, іншу сировину та продукти харчування. Це створило надзвичайну невизначеність і, як наслідок, нестабільні очікування щодо економічних перспектив ЄС і зони євро.

Однак, незважаючи на цей негативний вплив, поточні дані та прогноз щодо динаміки інфляції та зростання виробництва в єврозоні є трохи обнадійливими.

Дійсно, загальний рівень інфляції в єврозоні сповільнився третій місяць поспіль у січні 2023 року до 8,5% (з піку в 10,6% у жовтні 2022 року), навіть якщо знову в січні базова інфляція досягла 5,3%, тоді як за два місяці до цього він становив 5%.¹ Крім того, економічне відновлення ЄС було досить сильним у 2021 році, а економіка єврозони продемонструвала неочікувану стійкість у перші три квартали 2022 року. Тим не менш, попередні оцінки показують значне уповільнення середнього зростання єврозони. валового внутрішнього продукту (ВВП) в останньому кварталі 2022 року, хоча й менш драматично, ніж очікувалося.

Європейський центральний банк (ЄЦБ) завершив чисту купівлю фінансових активів за програмою екстреної купівлі через пандемію (PEPP) і програмою купівлі активів (APP) протягом березня-червня 2022 року. У той же період він завершив операції з рефінансування за від'ємними процентними ставками. Потім, з липня по жовтень 2022 року, Рада керуючих ЄЦБ тричі підвищувала ключові процентні ставки на загальну суму 200 базисних пунктів (б.п.), а в грудні 2022 р. і лютому 2023 р. за цим підвищенням відбулося ще два підвищення на 50 б.п. . Таким чином, сьогодні (кінець лютого 2023 року) відсоткова ставка за основними операціями рефінансування ЄЦБ становить 3%, а за депозитами – 2,5%. Це останнє значення є орієнтиром для міжбанківського ринку через велику кількість банківських резервів.

Перші сигнали уповільнення загальної інфляції, згадані вище, не пом'якшили політичну стратегію ЄЦБ. На останньому засіданні ЄЦБ підтвердив намір підвищити свої процентні ставки ще на 50 базисних пунктів на наступному засіданні в березні 2023 року та дотримуватися достатньо обмежувальних процентних ставок до відновлення цінової стабільності. Крім того, ЄЦБ знаходиться на порозі початку процесу кількісного посилення. Було підтверджено, що щомісячна заміна запасів фінансових активів на момент погашення, які стосуються APP, буде скорочена вдвічі, тобто ця заміна буде скорочена в середньому на 15 мільярдів євро на місяць з березня по червень 2023 року. скорочення продовжуватиметься після червня темпами, зумовленими майбутніми макроекономічними даними.

Позиція ЄЦБ зрозуміла. У другій половині 2021 року та перших двох місяцях 2022 року авторитетні члени Виконавчої ради ЄЦБ стверджували, що позитивні та зростаючі розриви між динамікою цін у єврозоні та цільовим показником у 2% були спричинені тимчасовими вузькими місцями в міжнародних ланцюгах поставок. Вони визнали структурну загрозу надмірних темпів інфляції в єврозоні відразу після початку російського вторгнення в Україну. На той момент ЄЦБ узяв на себе зобов'язання запровадити обмеження монетарної політики, щоб досягти річної динаміки цін у 2% у середньостроковій перспективі, незалежно від наслідків для реальної економіки (Schnabel, 2022b; Lagarde, 2022b). Отже, згідно з висловом «errare humanum est perseverare autem diabolicum», ЄЦБ змушений не знижувати пильність занадто рано.

Останнє зауваження не означає, що поточні та майбутні рішення ЄЦБ, оприлюднені на засіданні в лютому 2023 року, повністю збіглися з позицією, прийнятою на засіданні в грудні 2022 року. Незважаючи на неоднозначні відповіді президента Лагард під час останньої прес-конференції, у більшості фінансових інвесторів виникло відчуття, що вже оголошене підвищення процентної ставки в березні 2023 року не обов'язково несумісне з майбутньою монетарною політикою, на яку більше впливає можливий негативний вплив на економічне зростання. зони

свро. Уповільнення економічної тенденції в останньому кварталі 2022 року підтверджує таке тлумачення як звичайне твердження про те, що «майбутні рішення ЄЦБ щодо процентних ставок продовжуватимуть залежати від даних і відповідатимуть підходу кожного засідання».

Зараз настали часи економічної, соціальної та геополітичної турбулентності. Поточні події спричинили економічні шоки, що накладаються один на один; отже, складно роз'єднати окремі причини та наслідки. Виділяють три потенційно значущі точки перелому для зміни економічного режиму, а саме початок пандемічної кризи (кінець січня 2020 року), розворот динаміки інфляції, визначений як момент, коли рівень інфляції в євросоні перевищив цільовий показник у 2% (липень 2021 року) та російське вторгнення в Україну (кінець лютого 2022 року).

Рівень загальної інфляції почав зростати на початку 2021 року. Його динаміка прискорилося з середини 2021 року до осені 2022 року. У цей же період промислове виробництво закінчило відскок після стрімкого падіння в першій половині 2020 року та увійшло у фазу значного зростання. стагнація, включаючи спад у третьому кварталі 2021 року та кількох місяцях 2022 року. Темпи зростання економіки євросоні у 2021 році та перших трьох кварталах 2022 року в основному були зумовлені хорошими показниками сектору послуг. Рівень базової інфляції мав тенденцію, аналогічну загальному рівню інфляції із затримкою в шість місяців, і сьогодні продовжує зростати.

Ці описові докази ясно показують, що надмірні темпи інфляції в євросоні почалися ще до війни в Україні та були викликані обмеженнями пропозиції, спричиненими пандемією. Несподіване збереження вузьких місць у міжнародних ланцюгах постачання сировини та інших ресурсів пояснює труднощі промислового виробництва євросоні з перетворенням відскоку на середньострокове відновлення. Низька еластичність пропозиції кількох товарів перешкоджала кількісним коригуванням до відновлення сукупного попиту, заблокованого пандемією, але потім підтримуваного щедрими трансфертами

фіскальної політики для фірм і домашніх господарств. Отже, коригування були зосереджені на підвищенні цін на вхідні ресурси, які поступово переносилися на ціни кінцевих товарів і послуг. Російське вторгнення в Україну прискорило та погіршило загалом інфляційний процес.

Незважаючи на цей переконливий наратив, важливо розрізнити відносний внесок факторів попиту та пропозиції та роль монетарної політики в процесі інфляції в єврозоні. Крім того, розбіжності між тимчасовими та постійними компонентами, впливом різноманітних цінових шоків, балансом між (зовнішніми та внутрішніми) змінними та формуванням інфляційних очікувань ще не знайшли переконливих та спільних пояснень. З цього випливає, що прогнози щодо динаміки цін єврозоні в середньостроковій та довгостроковій перспективі зазнають високого ступеня невизначеності.

Очевидно, що російське вторгнення в Україну спричинило значний економічний шок для єврозоні, коли невизначеність досягла абсолютного піку; однак перед війною в Україні невизначеність значно посилилася спалахом

пандемії та її суперечливою еволюцією. У 2021 році невизначеність стала сильно корелювати (враховуючи інтуїтивний часовий лаг) із розривами в ланцюгах постачання. Навпаки, безпосередньо перед початком війни в Україні індекс порушень глобального ланцюжка поставок знизився, а після помірного і короткочасного відскоку вгору через війну знову почав знижуватися. Потім це нове зниження перестало корелювати з динамікою індексів невизначеності.

Сьогодні досліджувані показники залишаються вищими за порогові значення, досягнуті до пандемічної кризи.

Порівняння пов'язує динаміку цін на продукти харчування та енергоносії в цілому (панель а) і цін на вибрану підмножину енергетичних продуктів (панель б). Ціни на продукти харчування та енергоносії мають вирішальне значення, оскільки передбачається, що вони представляють надійні замітники обмеження з боку пропозиції, які характеризують постійний вплив COVID-19 на економіку єврозоні. Оскільки загальний рівень інфляції перевищив 10%, динаміка цін на

29

продукти харчування та енергоносії спричинила близько двох третин. Таким чином, можна стверджувати, що вузькі місця з боку пропозиції відіграли вирішальну роль у запуску процесу інфляції в єврозоні та залишалися критично важливим чинником її недавньої еволюції. Однак не всі енергетичні продукти відігравали однакову роль. Як показано на панелі (b), навіть якщо енергетичні продукти постраждали від дефіциту пропозиції, динаміка їх цін не завжди була однаковою.

За кількома винятками, ці ціни на деякі промислові ресурси (сировина) зростали аж до російського вторгнення в Україну; згодом вони зафіксували значне зниження, яке було лише частково компенсовано в останньому кварталі 2022 року. Ці докази вказують на те, що ціни на вибрану сировину мали антициклічну динаміку щодо стрибків процесу інфляції та не були під впливом стійкості економіка єврозони в перші три квартали 2022 року.

Таким чином, попередні описові дані показують, що війна не є джерелом інфляційного шоку. Порушення міжнародних ланцюжків створення вартості та пов'язаний з ним енергетичний шок через пандемію мали набагато сильніший вплив на інфляцію в єврозоні, ніж війна в Україні. Як підкреслює динаміка цін на продукти харчування, цей вплив ще не повністю поглинено; ціни на ресурси залишаються занадто високими, за винятком заробітної плати. Отже, навіть якби довгострокові інфляційні очікування в єврозоні мали тенденцію до зниження у другому кварталі 2022 року, вони не були б повністю закріплені на цільовому рівні 2%. Крім того, ця багатообіцяюча тенденція була перервана в другій половині 2022 року. Отже, тривала фаза інфляції вище цільового показника може становити значний ризик зняття з якоря.

2.2 Засоби і інструменти боротьби з інфляцією

Боротьба з інфляцією – одне із найскладніших питань економічної політики. Способи зниження інфляції неоднозначні та за своїми наслідками суперечливі.

Основними методами боротьби з інфляцією є грошові реформи та антиінфляційна політика.

Грошова реформа є повне чи часткове перетворення грошової системи, проведене державою з метою упорядкування та зміцнення грошового обігу. Антиінфляційна політика є комплекс заходів із державного регулювання економіки, вкладених у придушення інфляції. Для вирішення цієї проблеми інфляції необхідно розробити певний комплекс заходів, спрямованих на зміцнення ринкових механізмів та довіру більшості населення уряду, для чого вкрай важливо знизити, а потім погасити інфляційні очікування.

Для активізації ринкових механізмів насамперед необхідно надати підтримку малому бізнесу та підприємництву, сприяти вільному переливанню капіталів із галузі галузь і недопущення поява монополізму.

Боротьба з інфляцією – це комплекс заходів, вкладених у всебічне стимулювання економіки за одночасного лімітуванні (обмеження) грошової маси. Ліміти повинні існувати за часом рівно стільки, скільки це необхідно, незалежно від стану бюджету та безробіття. Ліміт має сприяти стабілізації зростання цін, зниження тиску попиту за рахунок стабілізації очікувань. Ці заходи призводять до зміни співвідношення між частками доходу, що зберігається і споживається, на користь заощаджень. Дуже важливо постійно проводити дії щодо скорочення бюджетного дефіциту за рахунок скорочення видаткової частини. Різке скорочення витрат може спровокувати поглиблення соціальної напруги, тому необхідно заздалегідь виявити можливі соціально-економічні наслідки та реалізувати намічені заходи поступово. Сім'я є найдавнішим соціальним інститутом, і навіть однією з перших форм господарської організації. Зародження сімейних підприємств належить до глибокої давнини, коли формувалися сім'я та приватна власність, а заповзятливість людей переростала у підприємництво, самостійне «справа», тобто виробництво товарів для потреб інших сімей та осіб.

Кожен захоплюється тим, що йому краще вдається, поступово обсяг зробленого перевищує власні потреби. З'являються «надлишки» для обміну, для продажу, а вміння, що закріплюється, перетворюється на послугу.

Зростання попиту на продукцію та послуги зумовлює необхідність поступової трансформації підприємливості у підприємництво, як основну форму життєдіяльності майстра. З'являється необхідність і можливість мати підмайстрів, допоміжних працівників, найчастіше вони з'являлися з-поміж родичів, що й послужило виникненню сімейної справи, сімейного бізнесу.

У середні віки сімейна форма господарювання була найчисельнішою і наймасштабнішою за обсягом виробленої продукції. Більшість ділових підприємств були сімейними, що функціонують коштом сім'ї, управлінські та технічні знання на яких передавалися за допомогою сімейних або родинних зв'язків [1].

М. Вебер стверджує: «Спочатку різницю між сімейним господарством і бізнесом був. Такий поділ виник поступово з урахуванням середньовічного обліку фінансових рахунків..., але залишилося зовсім невідомим Індії та Китаї. У сім'ях багатих флорентійських комерсантів, таких як Медічі, домашні витрати та ділові операції не поділялися в облікових книгах. Баланс підводився насамперед для зовнішніх угод, проте інше залишалось «в сімейному казані сімейної громади» [2].

Ф. Енгельс, аналізуючи первісну громаду, поділ праці всередині неї та в контактах між ними відзначав різноманіття корисностей майстрів та їх комбінацію, що становлять стійкість угруповань протягом тисячоліть [3].

З часом змінювався сенс, вкладений у словосполучення сімейну справу, підприємство тощо. Для формування зваженого та обґрунтованого визначення таких категорій як сімейне підприємство, сімейне підприємництво, сімейний бізнес на сучасному етапі економічного розвитку необхідно уточнити значення їх складових: сім'я, підприємство, підприємництво, бізнес.

Протягом історії важливість сім'ї як економічного інституту визнавалася видатними особами та дослідниками. Кілька наукових теорій припускають, що

форма сім'ї в минулі століття значно вплинула на еволюцію макросоціальних систем [4].

Французький філософ-просвітителі Ж.-Ж. Руссо стверджував, що сім'я є найдавнішим і найприроднішим з усіх суспільств. Сім'ю можна розглядати як прообраз політичних суспільств [5].

Заслуговує на увагу Маркс і Енгельс думка, що основою сім'ї є шлюбний союз чоловіка і жінки в тих формах, які схвалені суспільством. Так, згідно з [6], значення інституту сім'ї в громадянському суспільстві не обмежується юридично оформленими відносинами між чоловіком і жінкою, а охоплює відносини між чоловіком і дружиною, батьками і дітьми. Це пояснюється насамперед тим, що інститут сім'ї виник і розвивався у відповідь на суспільні потреби, норми та санкції. Таким чином, сім'ю слід визнати як невелику групу, що складається з осіб, об'єднаних кровною спорідненістю або шлюбом, пов'язаних спільною спільнотою життя, взаємодопомогою та моральною відповідальністю.

Дослідники підкреслюють, що соціально-економічні відносини відіграють вирішальну роль у розвитку сім'ї [7]. Сім'я є продуктом історичної еволюції і кожна суспільно-економічна формація має свої унікальні шлюбно-сімейні зв'язки. Важливо зазначити, що з економічної точки зору сім'я залишається основним джерелом виробництва та розподілу товарів і послуг. Дослідження інституту сім'ї, зокрема економічного аспекту, виявило тонкощі сімейної економіки.

Вітчизняні економісти здебільшого ігнорували сім'ю до другої половини 1980-х років. Поширене визначення сім'ї було групою осіб, пов'язаних родинними зв'язками та спільним управлінням ресурсами для сімейного споживання. Домогосподарство, а не сімейна одиниця, було включене як у розподіл продукту, так і в фазу споживання. Незважаючи на тісний зв'язок між двома поняттями, вони не тотожні за своєю суттю.

Зростання складності соціальних взаємодій і злиття різноманітних сфер життя, поряд із глибшим залученням до економічного аналізу соціальних,

демографічних, психологічних і національних відносин зумовили необхідність розробки нового підходу до аналізу інституту сім'ї.

Одним із перших прикладів цього підходу був використаний американським економістом і лауреатом Нобелівської премії Гарі Беккером, який у своїх дослідженнях намагався з'ясувати закономірності формування та особливості функціонування сім'ї, ролей у сім'ї та взаємовідносин між членами сім'ї. Беккер синтезував усі аспекти сімейного життя в універсальну концепцію, засновану на універсальному підході [8].

Беккер Г. розглядає сім'ю як виробничий центр, який використовує такі ресурси, як сімейне матеріальне багатство, праця членів, час, інвестиції в «блага» (наприклад, добробут, соціальний статус, особисте задоволення, діти, відпочинок), а також капітал і праця. доходи, які або споживаються сім'єю, використовуються на утримання дітей або інвестуються в передачу людського та додаткового капіталу майбутнім поколінням. Виховання дітей вимагає часу та витрат, які відображають тягар батьків. Батьки особливо цінують дітей, які здатні забезпечити майбутню підтримку в старості». Отже, дослідник стверджує, що всі аспекти сімейного життя мають комерційні ознаки.

Сімейні ролі зазнають значного значення трансформації суспільства, особливо в Європі з 1970-х років. У 20 столітті завдяки розвиненому ринку товарів і послуг і високопродуктивній економіці значно зросла кількість осіб, які можуть забезпечити відтворення населення без утворення традиційної сім'ї. Поява нових сімейних структур не обов'язково вказує на патологію, оскільки варіації та постійні зміни властиві сімейному інституту як живому організму, а не стабільність і нерухомість. Усі процеси в громадянському суспільстві різною мірою впливають на сім'ю та її структуру. У сучасних умовах сім'я підкоряється вимогам суспільного виробництва. Він має визнавати вимоги ринкових відносин, висвітлюючи індивідуальний потенціал. Вважаємо, що сім'я, як одиниця господарської діяльності, має ґрунтуватися на зареєстрованому шлюбі в органах державної служби, включаючи подружжя, батьків, дітей. В даний час вітчизняна

економічна наука приділяє недостатню увагу вивченню сім'ї як найбільш значущого економічного інституту. Водночас глобальні спостереження показують, що економічний вибір домогосподарств має значний вплив на показники зростання національної економіки та її інтеграцію у світову економічну діяльність. Крім того, неадекватне врахування мікроекономічних процесів знижує ефективність заходів соціальної політики, які впроваджує уряд. Очевидно, що використання внутрішніх ресурсів інституту сім'ї є суттєвим у пошуку можливостей досягнення соціальної безпеки.

Ми вважаємо, що омолодження домашнього підприємництва разом із створенням законодавчої бази є перспективним підходом. У науковій спільноті наразі відсутнє загальновизнане визначення підприємництва. Його можна інтерпретувати філософськи як засіб самопізнання людини, унікальний стан душі або тип романтичної залученості в бізнес. Підприємництво в професійному розумінні передбачає вміння організовувати власний бізнес і відмінно виконувати управлінські функції. Й. Шумпетер визначив підприємництво як реалізацію нових комбінацій [9]. До питання підприємництва по-новому підходить Ф. фон Хайек, який визначає сутність підприємництва як прагнення та обмірковування нових економічних перспектив, поведінкову характеристику, а не конкретний вид діяльності [4]. На нашу думку, зазначена теза є особливо важливою при розгляді теоретичних засад сімейного підприємництва.

Серйозний внесок у розвиток теорії підприємництва зробили представники австро-німецької школи Л. Брентано, М. Вебер, В. Зомбарт. Представниками цієї школи виділено категорію «підприємницький дух», під яким розуміється готовність ризикувати, воля, завзятість, багатство ідей, організаторські здібності, вміння впливати на людей і т. д. на відміну від «бюргерського духу», якому властива помірність, обачність, старанність тощо.

У сучасній економічній літературі підприємництво розглядається із різних позицій:

- політичній,

- економічній,
- організаційно-управлінської,
- соціально-психологічній.

З погляду політекономії підприємництво сприяє примноженню суспільного багатства, створенню нових робочих місць, найкращому використанню ресурсів тощо. Економічний підхід характеризує підприємця як суб'єкта, що поєднує фактори виробництва (праця, капітал, землю) таким чином, що їхня сумарна вартість збільшується, при цьому він діє як новатор.

Організаційно-управлінський аспект вивчення підприємництва зосереджує увагу на аналізі не тільки виробництва, а також фаз обміну та розподілу. Насправді ця складова реалізується переважно через стратегічне, поточне і ситуаційне планування, через постійно змінюються системи стимулювання праці та оновлення технічної основи виробництва, через маркетинг [4].

Соціально-психологічний аспект аналізу підприємництва акцентує увагу дослідника на мотивах, які спонукають людину зайнятися цим видом діяльності, а також на її соціальних та особистісних характеристиках.

Розглянувши поняття, підприємництво та бізнес з погляду їх виникнення та формування можна зробити висновок про те, що спочатку вони тісно взаємопов'язані з категорією «сім'я». Лише набагато пізніше з розвитком різних форм власності підприємництво та бізнес стали розглядатися як вид діяльності безпосередньо не пов'язаний із сім'єю. Незалежний аналіз понять сім'я, підприємництво та бізнес дозволяє виявити можливість їх інтеграції з подальшим формуванням таких термінів як: сімейне підприємництво, сімейний бізнес та сімейне підприємство.

Далі проведемо теоретико-аналітичний огляд дефініцій поняття «сімейний бізнес». У найширшому розумінні сімейне підприємництво – це різноманітна підприємницька діяльність, якою займаються близькі родичі за рахунок сімейного капіталу.

Створення сімейного бізнесу – це один із способів реалізувати свій підприємницький потенціал. Сімейне підприємництво – це діалектична єдність, яка поєднує в собі загальний економічний зміст і специфічну соціальну форму.

Слід зазначити, що визначення «сімейного бізнесу» наразі обмежується законодавством лише фермерським господарством; однак приблизно 80% підприємств в інших секторах економіки мають сімейне коріння [4].

Початкові дослідження вітчизняних сімейних підприємств були зосереджені на дослідженні процесів їх створення, аналізі динаміки взаємодії між засновником, членами сім'ї та іншими працівниками, а також на оцінці ступеня участі голови сім'ї в компанії. операції.

Так, дослідження Н. І. Богомолової зосереджено навколо початкових етапів сімейного підприємництва. Вона порівнює його переваги та недоліки з несімейними формами, досліджує труднощі, що виникають у спільній діяльності близьких родичів, досліджує проблеми управління персоналом, поширені на сімейних підприємствах [4].

ю. В. Солоненко визначає сімейне підприємництво як форму малого бізнесу, що має соціально-інституційний характер. Вона функціонує через господарську та трудову діяльність, організовану певним чином, у соціальних відносинах між членами сім'ї чи родичів. Це об'єднує значущі соціальні цінності, доцільно орієнтовані стандарти та норми поведінки [4].

М. Мозола визначає сімейне підприємництво як формат, який зазвичай знаходиться на межі між самозайнятістю та володінням малим бізнесом [4]. У зв'язку з цим підтримку сімейного підприємництва можна охарактеризувати як прямий шлях до одночасної підтримки як тих людей, які не можуть знайти продовження власної роботи в рамках існуючих трудових відносин, так і тих малих форм підприємництва, які входять до сфери підприємництва, що домінує в загальній кількості підприємств.

На думку Г. А. Лехи, сімейне підприємництво – це активна та динамічна складова підприємництва, яка передбачає самостійні ініціативи, ризиковані

починання та майнову відповідальність груп громадян. Ці групи складаються щонайменше з двох членів однієї родини та займаються виробництвом товарів або послуг з метою отримання прибутку [4]. Сімейний бізнес — це підприємство, яким володіють і керують члени однієї родини, яке має передаватися наступним поколінням.

За визначенням О. М. Ковалюка, Г. А. Леха, С. К. Реверчука, сімейне підприємництво – це вид малого бізнесу, де працівники та власники підприємства об'єднані родинними зв'язками [4].

За Н. В. Сімкіною, сімейне підприємництво визначається як комплекс підприємницької діяльності, що здійснюється близькими родичами з використанням сімейного капіталу. Це визначення свідчить про те, що сімейне підприємництво пов'язане як з індивідуальною трудовою діяльністю, так і з малим бізнесом у ширшому плані. Це визначення свідчить про те, що сімейне підприємництво пов'язане як з індивідуальною трудовою діяльністю, так і з малим бізнесом у ширшому плані. Тому його можна розглядати як сектор у ширшому економічному ландшафті.

Це визначення свідчить про те, що сімейне підприємництво пов'язане як з індивідуальною трудовою діяльністю, так і з малим бізнесом у ширшому плані. І.Я. Кулиняк дає визначення сімейного підприємництва як окремого виду малого бізнесу, де власниками та працівниками підприємства є члени сім'ї [4]. Згідно з цим визначенням, будь-який бізнес, який належить членам однієї родини, і деякі з них безпосередньо беруть участь у розвитку бізнесу, може бути класифікований як сімейне підприємство.

Н.І. Баранець визначає сімейне підприємництво як потенційну стадію розвитку компанії, яка передбачає одноособове управління сім'єю. Він підкреслює, що про успішність такого менеджменту можна судити не за прибутком, а за нефінансовими показниками компанії. Він підкреслює, що про успішність такого менеджменту можна судити не за прибутком, а за нефінансовими показниками компанії. Він підкреслює, що про успішність такого

менеджменту можна судити не за прибутком, а за нефінансовими показниками компанії [4].

Однак ми вважаємо, що передача бізнесу та відповідних ресурсів без поведінкового аспекту не повністю кваліфікує компанію як сімейне підприємство. Оскільки останній компонент неможливий без двох перших, ці три аспекти нероздільні. Таким чином, розглянемо фундаментальні складові сімейного підприємництва, які найбільш повно виявляються через такі аспекти: - бажання передати бізнес і зберегти сімейний контроль над ним;

- наявність ресурсної бази та навичок, які в поєднанні створюють синергетичний ефект через взаємодію членів родини;

- характеристики стратегічного і тактичного планування, розроблені сім'єю і призначені для продовження при передачі наступним поколінням.

Аналіз зарубіжної літератури дає змогу виділити три підходи до визначення поняття «сімейне підприємство» за його змістом, метою та структурою. Е. Гувер і К. Гувер визначали сімейний бізнес як будь-яке підприємство, де сімейні та ділові відносини відіграють значну роль, підкреслюючи такі основи їх ефективної взаємодії: чесні комунікації; однакове сприйняття цінностей; єдине бачення перспектив розвитку сімейного бізнесу; усунення диференціації очікувань; визначення конкретних ролей у сімейному бізнесі; демонстрація ставлення до проблем і поведінки членів сім'ї; відповідальність кожного члена сім'ї за виконання своїх обов'язків у рамках спільного бізнесу; збалансованість ділового та неформального спілкування членів сім'ї; методи вирішення конфліктів; пошук компромісів; взаємоповага у повсякденному спілкуванні; довіра як основний елемент [4].

Наукове співтовариство тільки починає розвивати теорію сімейного підприємництва. Наразі ця тема ще на стадії дослідження. Соціальні, політичні та демографічні чинники постійно трансформують сімейні відносини в суспільстві, призводять до зміни їх форм. По суті, як основа ділових відносин, сучасна сім'я є інформаційно непрозорою, закритою економічною системою. Сімейне

підприємництво всебічно не досліджено ні в зарубіжній, ні у вітчизняній науці через відсутність об'єктивних оцінок.

Тим не менш, Економічний інститут сімейного бізнесу виявив кілька основних тенденцій. Аналіз того, що відрізняє сімейне підприємництво від несімейного бізнесу, має важливе значення, особливо з точки зору його впливу на злиття та об'єднання несімейних компаній. Порівнюються ключові особливості сімейного підприємництва, акцентується увага на ідеології корпоративного сімейного виховання з ієрархічної позиції. Усі перелічені запити стосуються фундаментальних основ сімейного підприємництва та його розвитку в сучасній економіці.

Основна маса сучасних наукових досліджень у сфері вітчизняного сімейного підприємництва спрямована на неадекватність механізмів передачі сімейного бізнесу спадкоємцям і, як наслідок, недостатню обізнаність власників бізнесу щодо значення таких механізмів розвитку. Проаналізувавши дослідження, проведені вченими, які займаються питаннями сімейного підприємництва, можна зробити висновок, що важливість створення узгодженої термінологічної бази все більше визнається, оскільки концепція сімейного бізнесу еволюціонує від організації, де родичі працюють разом, до бізнесу, який передається з покоління в покоління. Фокус дослідження перейшов від опису питання взаємодії завдань між родичами під час впровадження до аналізу факторів, які забезпечують ефективність підприємства, а також забезпечуючи його успіх як цінного сімейного активу.

Порівнюючи вітчизняні та зарубіжні дослідження сімейного підприємництва, важливо відзначити, що науковці приділяли мало уваги вивченню організаційної культури та її відмінностей від несімейного бізнесу, що є популярною темою на Заході. Останні публікації в основному зосереджені на передачі та успадкуванні сімейного бізнесу, можливо, через перетин дослідницьких і консалтингових інтересів.

Слід констатувати, що низка важливих дослідницьких завдань, розв'язання яких є необхідною умовою підвищення ефективності сімейного бізнесу, навіть не сформульована вітчизняними дослідниками, які зосереджують свою увагу на питаннях забезпечення швидшої фінансової віддачі.

Принципи індустріальної системи залишили незгладимий відбиток на еволюцію сімейного бізнесу в кінці 20 століття. Отже, з інфосистемними цінностями та глобалізацією економіки інститут сімейного підприємництва зазнає значних модифікацій. Сімейні підприємства повинні підтримувати такі фундаментальні компоненти, як сімейна власність, планування спадкоємства та сімейне управління, щоб створити певну структуру, незалежно від мінливого зовнішнього середовища. Через багато непередбачуваних факторів, які можуть вплинути на стан сімейного бізнесу, важливо враховувати різні риси характеру суб'єктів господарювання, які повинні бути включені в сімейний бізнес.

Кілька авторів підкреслюють вплив сім'ї на стратегічне управління підприємством [4]. Вони описують сімейне підприємство як бажання членів родини зберегти контроль над спільним бізнесом для майбутніх поколінь. Однак простий намір передати спільний бізнес, власність на ресурси та стратегічне планування без супутнього поведінкового компоненту не є сімейним бізнесом. Отже, ці чотири компоненти взаємозалежні.

Системний підхід, також відомий як «компонентний підхід», ґрунтується на уявленні про те, що лише участь сім'ї є достатнім для того, щоб зробити організацію орієнтованою на сім'ю. Навпаки, субстанційний підхід зосереджений на переконанні, що хоча залучення членів сім'ї є необхідною умовою, це не є адекватним.

Таким чином, виявити участь сім'ї в бізнесі можна лише шляхом оцінки сприйняття кожним членом сім'ї стратегічних завдань підприємства на поведінковому рівні. Слід зазначити, що, незважаючи на однакову міру участі сім'ї, як визначено субстанційним підходом, два підприємства не можуть

вважатися сімейними справами по суті через відсутність стратегічного бачення чи специфічної поведінки.

Враховуючи авторське визначення сім'ї як одиниці економічної діяльності, заснованої на офіційно зареєстрованому шлюбі, до якої входять подружжя, батьки та діти, найбільш прийнятним визначенням наукової категорії «сімейне підприємство» є мікропідприємство, де сім'я члени якої беруть участь у власності та/або управлінні, одночасно працюючи разом.

Слід зазначити, що для цілей сімейного підприємництва це визначення сім'ї виключає підприємства за участю далеких родичів, таких як племінники, дядьки, тітки, двоюрідні брати та сестри, на додаток до тих, хто зазначений у визначенні. На наш погляд, сімейні підприємства – це організації, в яких беруть участь спадкоємці першої черги.

Слід зазначити, що в разі припинення родинних стосунків між працівниками даного підприємства вони можуть стати діловими партнерами як фізичні, так і юридичні особи. Ефективність і пріоритетність економічних зацікавлених сторін, залучених до цього спільного підприємства, залежатимуть від якості ділових відносин.

У випадках, коли члени сім'ї беруть участь як у власності, так і в управлінні підприємством, яке за показниками перевищує мікропідприємство доречним є термін «сімейна корпорація». Як правило, ці організації в Україні виникли з осіб, які заснували невеликий спільний бізнес із близькими родичами. На нашу думку, сімейна корпорація є етапом розвитку, якого сімейне підприємство досягає в певний момент. Для цього сімейний бізнес повинен пройти тривалий процес формування корпоративних відносин і продемонструвати свою незалежність від змін у власності.

Сімейні корпорації відомі своєю чіткою ієрархічною структурою, де сімейні відносини перетворюються на суто бізнес-орієнтовані. Учасники спільної діяльності повинні враховувати можливість переходу родичів або на керівні, або на підлеглі посади. Під час переходу сімейного бізнесу в сімейну корпорацію можуть

виникнути побоювання щодо розподілу накопиченого капіталу та повноважень. Цей процес корпоратизації може тривати десятиліттями, і багато сімейних підприємств можуть зазнати краху, перш ніж процес завершиться.

На регіональному рівні успішний сімейний бізнес, на наш погляд, краще, ніж велика корпорація, підходить для переходу на так званий «енергозберігаючий» режим, який гарантує максимальну ефективність при мінімальних витратах. Сімейні мікропідприємства можуть ефективно конкурувати, а міцні родинні зв'язки дозволяють їм витримувати нестабільне ринкове середовище.

У контексті нестабільного ринкового середовища, довіра має першочергове значення для сімейних мікропідприємств. Порозуміння між близькими родичами полегшує перехід на діловий рівень і мотивує кожного члена сім'ї наполегливо працювати над досягненням більших успіхів. Крім того, близькі родичі не тільки пов'язані кров'ю, але й функціонально взаємозамінні один з одним, що сприяє розвитку їхнього маленького сімейного бізнесу.

У період інфляції зменшенню попиту може сприяти продумана і добре організована приватизація, яка здатна відтягнути велику масу грошей з ринку попиту на себе, а з іншого боку, продані підприємства залишають баланс державного бюджету, полегшуючи долю останнього.

Одним із заходів комплексних заходів щодо боротьби з інфляцією може бути масований споживчий імпорт, який одночасно може відкачати велику частку грошей, що обвертаються.

Держава може вплинути на зниження грошової маси шляхом випуску у продаж цінних державних паперів. Головне завдання всіх заходів, що проводяться, – знизити інфляцію до гранично низьких темпів, стабілізувати ціни і життєвий рівень населення, створити умови розвитку виробництва. Держава намагається регулювати інфляцію. Наприклад, якщо її потрібно прискорити, проводить емісію грошей (випускає додаткові гроші в обіг). Водночас Банк Росії знижує ключову ставку - відсоток, під який держава дає позики комерційним банкам. Це зробить кредити доступнішими для бізнесу та приватних осіб.

У разі стримування інфляції держава також використовує певні методи її регулювання:

Збільшує ключову ставку. Це не тільки робить кредити дорожчими, а й піднімає ставки закладами. Такий захід мотивує бізнес та населення не витратити гроші, а навпаки, збирати їх;

Випускає ОФЗ. Випуск державних цінних паперів допомагає зменшити кількість грошової маси країни;

Скорочує витрати держави та збільшує податкове навантаження. Це знизить ділову та купівельну активність, а потім і інфляцію;

Усуває причини, що спричинили зростання цін. Наприклад, під час пандемії ціни на багато товарів зросли через зміну логістичних ланцюжків. Країни «закривалися» на карантин, що унеможливило забезпечення нормальної доставки. Як тільки ситуація прийшла в норму і ланцюжки відновилися, інфляція почала знижуватися.

Є ще один варіант коригування надмірної інфляції, який може використати держава, – контролювати ціни та зарплати за допомогою «заморозки» або затвердження меж їхнього зростання. Але цей метод використовується рідко, тому що має досить багато негативних для економіки наслідків: поява дефіциту, погіршення якості продукції, виробленої підприємствами та інше. Те саме стосується варіанта «додрукування» грошей – надлишок грошової маси ще сильніше провокуватиме зростання інфляції.

Як захистити заощадження від інфляції

Єдиний спосіб захистити накопичення від інфляції – не зберігати гроші в панчосі, а змусити їх працювати та приносити дохід. Зробити це можна за допомогою грамотних інвестицій у прибуткові інструменти.

Микола Івшин, фінансист, засновник агентства фінансових директорів «Фінрада», розповідає, як найкраще захистити заощадження від інфляції.

«Найнадійніші способи захиститися від інфляції – це:

Купівля товарів, схильних до гіперінфляції, – наприклад, автомобіля. Деякі автомобілі подорожчали на 100%. Тому, якщо вам був потрібний засіб пересування, але ви довго відкладали покупку, - саме час його придбати;

Вклад у дорогоцінні метали – у довгостроковому плані золото не піддається інфляції. Це стандартний перевірений часом інструмент. Золото показує стійку позитивну динаміку на фондових ринках РФ. У міжнародному масштабі аналогічно: так, країни БРІКС збираються створити торгову валюту, забезпечену золотом, що посилить інтерес інвесторів до цього дорогоцінного металу;

Придбання нерухомості – тут порада така сама, як про машину: якщо ви довго роздумували, чи купити квартиру, купуйте зараз. Квадратні метри з часом тільки зростатимуть у ціні;

Банківські вклади - Банк Росії підвищив ключову ставку до 15%. Від цього показника безпосередньо залежать пропозиції банків щодо вкладів: державі потрібно, щоб люди діставали гроші з скарбничок та несли до банку, щоб зробити вклад. Тому зараз можна покласти кошти на вигідні умови. А ось мультивалютний вклад в даний час не такий вигідний: ставки за рублевими вкладами вищі, ніж за вкладками в іноземній валюті;

ПІФи (пайові інвестиційні фонди) – гарний додаток до банківських вкладів. За інформацією на жовтень 2023 року, банки пропонують ПІФи з річною прибутковістю від 10% («Уралсиб АМ») до 10,5% («Альфа-Капітал»). Можна вкладатися у біржові ПІФи LQDT, SBMM (рублеві) та SBCN (юаневий). Судячи з даних, наведених на сайті Мосбіржі, ціна перерахованих паїв повільно, але постійно підвищується. Прибутковість таких ПІФів можна порівняти з прибутковістю депозиту. Але треба враховувати, що доведеться платити ПДФО та комісію брокеру. Інвестиції в ПІФи не є безризиковими, тому не слід вкладати всі гроші тільки в них;

Цінні папери – з урахуванням нинішніх реалій акції – ризиковане вкладення: через сильну турбулентність ринку курси можуть непередбачено змінюватися. Краще звернути увагу на облігації: їхня вартість обернено пропорційна ключовій

ставці ЦП і залежить від загальних прогнозів щодо економічної ситуації. При зростанні ключової ставки та погіршенні прогнозів облігації дешевшають. Чим дешевше куплена облігація, тим більше буде її прибутковість.

ВИСНОВКИ

Отже, інфляція властива будь-яким моделям економічного розвитку, де не балансуються державні доходи та витрати, обмежені можливості центрального банку у проведенні самостійної грошово-кредитної політики.

Непрогнозована інфляція дуже послаблює механізм розподілу національного доходу та майна. Тим самим знижує ефективність їх використання. Тривала інфляція містить у собі небезпеку самоприскорення, яка загрожує гіперінфляцією та руйнуванням усієї фінансово-економічної системи.

Ось чому проблема запобігання інфляції — одне з головних макроекономічних завдань держави.

Таким чином, на подальший розвиток у сфері світової економіки впливають 3 ключові фактори: заходи у сфері грошово-кредитної політики у відповідь на підвищену інфляцію; наслідки вторгнення Російської федерації; затяжний характер обмежень, пов'язаних з пандемією, та збоїв у ланцюгу поставок.

Російське вторгнення в Україну та пов'язана з ним енергетична криза, безсумнівно, мали значний вплив на економіку країн ЄС та інфляцію. Проте через надзвичайні обставини та одночасність різних потрясінь важко визначити, яка частка інфляції спричинена відновленням економіки після COVID-19, а яка — війною.

У нинішньому невизначеному середовищі політикам слід бути більш обережними. Ціни на енергоносії та продукти харчування впливають на базову інфляцію через таблиці витрат-випуску, автоматичну індексацію товарів і послуг, а також автоматичну індексацію заробітної плати. Зростання базової інфляції не обов'язково є ознакою того, що монетарна політика має бути більш обмежувальною. Для повної діагностики цей показник необхідно доповнити іншими.

51

Незважаючи на те, що енергетичні та продовольчі шоки часто інтерпретуються як «шоки пропозиції», і тому, здавалося б, виправдовують суттєве

зниження сукупного попиту для приведення попиту у відповідність із пропозицією, важливо пам'ятати, що підвищення цін на енергоносії та продукти харчування супроводжується значне зниження купівельної спроможності домогосподарств. У такому контексті підвищення облікових процентних ставок може бути невиправданим.

Нарешті, монетарна політика мало що може зробити для пом'якшення втрат купівельної спроможності через погіршення умов торгівлі. Грошово-кредитна політика потенційно може сприяти вторинним ефектам, але наразі ці вторинні ефекти через «спіраль заробітної плати та цін» і звільнення від інфляційних очікувань були досить приглушеними.

Нижча ефективність ринкових інструментів і висока невизначеність, спричинена повномасштабними військовими діями, унеможливили звичайне таргетування інфляції в монетарній політиці. Щоб зберегти макроекономічну стабільність в Україні, послабити паніку та запобігти інфляційній спіралі, на початку повномасштабної війни НБУ був змушений зафіксувати курс гривні до долара США та запровадити низку адміністративних обмежень, у тому числі щодо валюти, операції та рух капіталу.

НБУ вже зробив перші кроки для повернення до ринкового управління фінансовою системою. У червні 2022 року центральний банк відновив проведення активної процентної політики, підвищивши облікову ставку. НБУ також поступово згортав монетарне фінансування бюджету, щоб припинити його з початку 2023 року. Тим часом фіксований курс гривні до долара залишається ключовим інструментом стабілізації монетарної політики в нинішніх умовах. НБУ вживає заходів для збалансування валютного ринку та підвищення ефективності трансмісійного механізму облікової ставки, що є передумовами для повернення НБУ до традиційного режиму таргетування інфляції.

52

Станом на кінець 2022 року споживчі ціни зросли на 26,6%. Водночас за останні місяці інфляція в річному вимірі майже не змінилася. Деокупація

територій, збільшення пропозиції продуктів харчування та зниження споживчого попиту через енергетичний терор Росії допомогли стабілізувати інфляційний тиск. Стримували інфляцію також незмінні тарифи на комунальні послуги, фіксований курс гривні та покращення матеріально-технічного забезпечення. Заходи НБУ, зокрема щодо запровадження депозитних інструментів для хеджування валютного ризику, а також обмеження обсягів монетарного фінансування бюджету сприяли стабільнішому валютному ринку наприкінці 2022 року.

Водночас ціновий тиск залишався сильним через наслідки війни, такі як руйнування підприємств та інфраструктури, порушення ланцюгів виробництва та постачання. Крім того, витрати на бізнес продовжували зростати на тлі енергетичного терору Росії. Незважаючи на стабілізацію, інфляційні очікування залишалися високими.

Схожість

Джерела з Інтернету

268

1	https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/624ea8e4-51af-4bb2-9e1f-8062914151e5/content	52 джерела	22.7%
2	https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/2854/6565657160	2 джерела	0.82%
3	https://abstracts.donnu.edu.ua/article/download/7555/7556		0.65%
4	http://ni.biz.ua/5/5_8/5_89595_inflyatsiya-vidi-prichini-sotsialno-ekonomicheskije-posledstviya-antiinflyatsionnaya-politika.html		0.49%
5	https://gwaramedia.com/z-pochatku-roku-na-kharkivshchyni-zrosly-tsiny-na-0-7-derzhstat	10 джерел	0.48%
6	http://ni.biz.ua/1/1_10/1_108747_osnovi-mezhdunarodnih-valyutnih-otnosheniy.html	16 джерел	0.25%
7	https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D1%80%D0%B5%D0%B9_%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%BA%D1%83%D0%B9_%D0%BE%D0%B5%D1%8A%D0%B8%D1%8A%D0%BB%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F	39 джерел	0.25%
8	https://ua.interfax.com.ua/news/economic/966082.html	3 джерела	0.23%
9	http://rfrussia.org/kredit-groshima/leksiya-groshi-kredit-banki	2 джерела	0.23%
10	https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%8A%D0%B8%D1%8A%D0%BB%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F	23 джерела	0.22%
11	http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1808/1/%d0%a1%d0%b5%d0%ba.%201.%20d0%94%d1%8f%d0%b4%20%D0%99%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BA%D1%83%D0%B9_%D0%BE%D0%B5%D1%8A%D0%B8%D1%8A%D0%BB%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F	3 джерела	0.21%
12	https://ua-referat.com/%D0%93%D1%80%D0%BE%D1%88%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%BA%D1%83%D0%B9_%D0%BE%D0%B5%D1%8A%D0%B8%D1%8A%D0%BB%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F		0.18%
13	https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%B9_%D0%BE%D0%B5%D1%8A%D0%B8%D1%8A%D0%BB%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F	8 джерел	0.18%
14	http://bukvar.su/finansovye-nauki/page,3,51700-Denezhnoe-obrashenie-i-denezhnaya-sistema.html	2 джерела	0.18%
15	https://fef.kneu.edu.ua/ua/fin_rada/inf_pov_vr_ff_22052023	30 джерел	0.16%
16	http://www.znaimo.com.ua/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F	20 джерел	0.12%
17	http://ualib.com.ua/br_7613.html	2 джерела	0.11%
18	http://ekon.in.ua/derjavnij-byudjet-yak-osnovna-lanka-finansovoyi-sistemi-2-v2.html		0.11%
19	https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45931/1/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B9_%D0%BE%D0%B5%D1%8A%D0%B8%D1%8A%D0%BB%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F	29 джерел	0.09%
20	https://present5.com/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukra%d1%97ni-dvz-ki%d1%97vskij-nacionalnij	21 джерело	0.09%

21	https://ua-referat.com/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8_%D1%96_%D0%BA%D1%80%D0%B5%...	0.09%
22	http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/14111/18.Ogorodnikova_fpis_2021.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.09%